

ADVIES Nr. 2.072

Zitting van maandag 29 januari 2018

Toepassing van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 - Notie "kind met een handicap"

x   x   x

2.869

ADVIES Nr. 2.072

Onderwerp: Toepassing van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 - Notie “kind met een handicap”

Bij brief van 31 oktober 2016 heeft de heer K. Peeters, minister van Werk, de Nationale Arbeidsraad verzocht zich te buigen over de uitbreiding van de notie “kind met een handicap”, zoals destijds bepaald is in artikel 4, § 2, 1° van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103¹ en momenteel enkel gebaseerd is op de eerste pijler van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.

De Raad wenste zijn reflectie daarbij uit te breiden naar alle verloven waarvoor de notie “kind met een handicap” in aanmerking komt, zodat die notie dezelfde betekenis krijgt, ongeacht het beoogde verlot.

Hij heeft zich bovendien willen buigen over de financiële gevolgen van die uitbreiding van de notie “kind met een handicap” en over de budgettaire middelen die nodig zijn om die maatregel door te voeren.

---

¹ Doordat op 20 december 2016 de wijzigende cao nr. 103 ter werd afgesloten, werd artikel 4 vervangen. De notie “kind met een handicap” wordt nu bepaald in artikel 4, § 1, d) van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet.

Om zijn concrete voorstellen in een bestaand budgettair kader te verankeren, heeft de Raad voorstellen tot financiering van de maatregel willen formuleren in zijn advies (NAR nr. 2.073, CRB 2018-0300 DEF) betreffende de evaluatie van de welvaartsvastheid 2017-2018, dat hij samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven heeft uitgebracht tegelijk met dit advies.

Het Bureau heeft het onderzoek van die adviesaanvraag toevertrouwd aan de commissie Individuele Arbeidsverhoudingen. Die heeft daarvoor kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van de FOD Sociale Zekerheid, FAMIFED en de RVA.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 29 januari 2018 het volgende advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. ONDERWERP EN DRAAGWIJDTE VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Bij brief van 31 oktober 2016 heeft de heer K. Peeters, minister van Werk, de Nationale Arbeidsraad verzocht zich te buigen over de uitbreiding van de notie “kind met een handicap”, zoals bepaald is in artikel 4, § 1, d) van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 en momenteel enkel gebaseerd is op de eerste pijler van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.

De minister van Werk stelt in zijn brief immers vast dat de huidige regelgeving inzake tijdskrediet de handicap van het kind enkel bepaalt op basis van pijler 1 van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag, namelijk het luik betreffende de invaliditeit van het kind, terwijl die schaal drie pijlers omvat; de tweede pijler betreft de integratiemogelijkheden van het kind en de derde pijler heeft betrekking op de belasting op de gezinssituatie. De op federaal niveau door de FOD Sociale Zekerheid vastgelegde evaluatie voor de erkenning van een kind met een handicap gaat ook uit van die pijlers, die momenteel niet in aanmerking worden genomen in de definitie die wordt toegepast in het kader van de cao nr. 103.

2. De Raad wenste zijn reflectie daarbij uit te breiden naar alle stelsels van verloven waarvoor de notie “kind met een handicap” in aanmerking komt, zodat die notie dezelfde betekenis krijgt, ongeacht het beoogde verlof.

3. Gelet op het belang dat hij aan die problematiek hecht, heeft de Raad uitzonderlijk beslist om het overblijvende saldo van het budget dat is vastgelegd in het kader van de welvaartsvastheid 2017-2018, aan te wenden voor de invoering van die maatregel. Hij verwijst zich daarbij naar het advies (NAR nr. 2.073, CRB 2018-0300 DEF) van 29 januari 2018 betreffende de evaluatie van de welvaartsvastheid 2017-2018 dat hij samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven heeft uitgebracht tegelijk met dit advies.

4. De Raad heeft bovendien beslist het resultaat van zijn reflectie in aanmerking te nemen door een collectieve arbeidsovereenkomst aan te nemen tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet, teneinde de notie “kind met een handicap” in het eigen instrument uit te breiden.

De Raad wijst er tot slot op dat hij heeft kunnen rekenen op de waardevolle expertise van de FOD Sociale Zekerheid, FAMIFED en de RVA teneinde zijn werkzaamheden tot een goed einde te brengen.

II. STANDPUNT VAN DE RAAD

A. Algemene beschouwingen

De Raad is met grote belangstelling ingegaan op de vraag tot reflectie van de minister van Werk teneinde de notie “kind met een handicap”, in de zin van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet, uit te breiden.

1. Context

De Raad herinnert er vooreerst aan dat de regelgevingen inzake tijdskrediet en ouderschapsverlof momenteel voorzien in de mogelijkheid voor ouders om zowel tijdskrediet als ouderschapsverlof te nemen tot het kind de leeftijd van 21 jaar bereikt, indien de werknemer zijn werkgever een attest van de erkenning van de handicap bezorgt. In die regelgevingen wordt met handicap een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van ten minste 66 % bedoeld, of een aandoening die leidt tot een erkenning van minstens 4 punten in pijler 1 van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.

De Raad stelt vast dat dat criterium, dat uit een bijzondere historische context komt en op empirische basis bepaald werd, het gevolg is van een omzetting van het criterium van 66 % lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid, zoals toegepast vóór de hervorming van 1990 en 2003, in een gelijkaardig percentage (4 punten in pijler 1) in het stelsel van pijlers van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.

Om de handicap van het kind in al zijn dimensies in aanmerking te nemen, werd in 2003 een medisch-sociale schaal ontwikkeld. Die bestaat uit drie pijlers, die respectievelijk betrekking hebben op de gevolgen van de aandoening wat betreft de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van het kind, wat betreft zijn activiteit of deelname en wat betreft de belasting voor de gezinssituatie.

2. Beginvaststellingen

Tijdens zijn onderzoek is het de Raad duidelijk geworden dat de notie “kind met een handicap” zoals het momenteel wordt gebruikt in de verlofregelgevingen, geen rekening houdt met de handicap van het kind in al zijn dimensies.

Die regelgevingen houden immers momenteel enkel rekening met de aandoening waaraan het kind lijdt qua lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid en niet met de volgen van die aandoening qua autonomie of impact op de gezinssituatie.

Die restrictieve definitie kan voor de ouders van die kinderen dan ook negatieve gevolgen hebben, zoals moeilijkheden om het beroepsleven en de verzorging van hun kind met elkaar in overeenstemming te brengen, aangezien de ouders niet altijd beschikken over aangepaste oplossingen voor verzorging of opvang.

De Raad erkent in dat verband de impact die een handicap kan hebben op de gezinsomgeving. Hij erkent bovendien de essentiële rol die de ouders hebben ten opzichte van hun kind van wie de handicap erkend is. De hulp die de ouders hun kinderen bieden in het kader van de tenlasteneming is immers cruciaal om die kinderen te doen uitgroeien tot toekomstige volwassenen in de inclusieve samenleving van morgen.

Om aan die behoeften te voldoen, wil de Raad de notie “kind met een handicap” uitbreiden.

Hij heeft evenwel beslist zich in de eerste plaats te richten tot de handicaps met een zekere ernst die volgens hem aanzienlijke gevolgen hebben voor de gezinssituatie en dan ook een grotere tenlasteneming van de ouders vergen.

De Raad voegt eraan toe dat die keuze om zich te distantiëren van de definitie die wordt gebruikt in het kader van de kinderbijslag, bovendien wordt gerechtvaardigd door het feit dat de regelgeving betreffende het tijdskrediet bedoeld is om een absoluut en niet-gradueel recht toe te kennen aan de ouders van die kinderen. Die doelstelling stemt dus niet overeen met de graduele manier die in de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag gehanteerd wordt betreffende de ernst van de erkende handicap en op basis waarvan de handicap van het kind wordt geëvalueerd.

B. Inhoud van de maatregel

Om tegemoet te komen aan de voornoemde bekommernissen, stelt de Raad concreet voor om de notie “kind met een handicap” in het kader van de verlopen uit te breiden naar de erkenningen van handicaps die minstens 9 punten behaalden in alle drie de pijlers van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag. Momenteel stemt die notie overeen met minstens 4 punten in de eerste pijler van die medisch-sociale schaal (of 66 % lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid).

Zodoende zullen de attesten in aanmerking worden genomen, waarin de handicap wordt erkend van een kind dat 4 punten of meer heeft behaald in de eerste pijler van de medisch-sociale schaal (of 66 % lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid) en / of 9 punten in alle drie de pijlers van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.

Die keuze berust op de verdeling in financiële categorieën, zoals FAMIFED toepast voor de toekenning van de verhoogde kinderbijslag. De aldus be-
stelde maatregel stemt overeen met de categorieën 1, 3 en volgende in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.

De Raad benadrukt tot slot dat de handicap die in aanmerking wordt genomen in het door de FOD Sociale Zekerheid afgeleverde erkenningsattest, met regelmatige tussenpozen opnieuw wordt geëvalueerd door een adviserend geneesheer van de directie-generaal Personen met een handicap. Die situatie kan dus veranderen en kan verslechteren of daarentegen verbeteren in de loop der tijd, wat gevolgen kan hebben voor de rechten die eruit voortvloeien.

C. Tenuitvoerlegging

1. Tijdskrediet

a. Aanpassing van het recht op tijdskrediet

Om het resultaat van de eigen reflectie in aanmerking te nemen heeft de Raad beslist om samen met dit advies en met het advies (NAR nr. 2.073, CRB 2018-0300 DEF) betreffende de evaluatie van de welvaartsvastheid 2017-2018 dat samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven wordt uitgebracht, de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103/4 af te sluiten tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 van 27 juni 2012 tot invoering van een stelsel van tijdskrediet. Door die aanpassing wordt de notie “kind met een handicap” uitgebreid in het eigen conventioneel instrument tot invoering van een stelsel van tijdskrediet.

Zo heeft hij artikel 4, § 1, d), derde lid van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 aangevuld met de omstandigheid dat de attesten tot erkenning van een aandoening met als gevolg dat minstens 9 punten in alle drie de pijlers van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag, ook een recht op tijdskrediet openen voor de ouders voor de verzorging van hun gehandicapt kind tot de leeftijd van 21 jaar.

b. Afstemming van het recht op uitkeringen

Om het recht op uitkeringen inzake tijdskrediet af te stemmen op het recht op afwezigheid, dat wordt ingevoerd door die collectieve arbeidsovereenkomst, vraagt de Raad aan de regering om de nodige maatregelen te treffen opdat het koninklijk besluit van 12 december 2001 (artikel 5, § 2, d)) tot uitvoering van hoofdstuk IV van de wet van 10 augustus 2001 betreffende verzoening van werkgelegenheid en kwaliteit van het leven betreffende het stelsel van tijdskrediet, loopbaanvermindering en vermindering van de arbeidsprestaties tot een halftijdse betrekking, in die zin wordt aangepast.

c. Datum van inwerkingtreding en andere modaliteiten

De Raad is van oordeel dat er geen tijdsverschil en dus geen rechtsonzekerheid mag zijn tussen het recht op afwezigheid en het recht op de uitkeringen. Hij laat dan ook artikel 4, § 1, d) van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103/4 in werking treden tegelijk met de gelijkaardige aanpassing van het recht op de uitkeringen, waarvoor een wijziging van het koninklijk besluit van 12 december 2001 nodig is, en ten laatste op 1 april 2018.

Vanaf de datum van inwerkingtreding ervan zal de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103/4 van toepassing zijn op alle nieuwe aanvragen en aanvragen tot verlenging waarvan de werkgever op de hoogte wordt gebracht.

Artikel 4, § 1, d) van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103 dat van toepassing was vóór de datum van inwerkingtreding, blijft gelden voor de werknemers die, op datum van de inwerkingtreding van de nieuwe overeenkomst, zich in een stelsel van tijdskrediet of loopbaanvermindering bevinden dat al is ingegaan.

Tot slot zullen de ouders die hun recht op afwezigheid in het kader van het tijdskrediet voor de verzorging van hun kind jonger dan 8 jaar niet hebben opgebruikt vóór de inwerkingtreding van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 103/4, gebruik kunnen maken van het motief betreffende de verzorging van hun gehandicapt kind tot de leeftijd van 21 jaar indien hun kind in aanmerking komt door de uitbreiding van de notie handicap.

2. Ouderschapsverlof en andere verlofstelsels

Opdat de notie “kind met een handicap” dezelfde betekenis krijgt ongeacht het beoogde verlofstelsel, pleit de Raad ervoor dat diezelfde definitie wordt overgebracht naar de andere vormen van verlof die gebruikmaken van de notie “kind met een handicap”. Het gaat met name om het ouderschapsverlof en het adoptieverlof.

In het kader van het ouderschapsverlof zal de uitbreiding van de notie het aantal ouders die ouderschapsverlof kunnen nemen tot hun kind 21 jaar is omwille van zijn handicap, kunnen doen stijgen.

De ouders die hun recht op ouderschapsverlof niet hebben opgebruikt vóór de inwerkingtreding van de maatregel, zullen van de verlenging van dat recht op het verlof gebruik kunnen maken indien hun kind in aanmerking komt voor de uitbreiding van de notie handicap.

In het kader van een adoptieverlof zal de uitbreiding van die notie het aantal rechthebbenden van een verlengd adoptieverlof omwille van de handicap van het geadopteerde kind, kunnen doen stijgen.

De Raad vraagt in dat verband dat de regering de nodige maatregelen treft om de betrokken regelgevingen aan te passen.

D. Financiering

In het kader van zijn onderzoek heeft de Raad zich ook gebogen over de financiële gevolgen van de maatregelen betreffende de uitbreiding van de notie “kind met een handicap” naar tijdskrediet, ouderschapsverlof en adoptieverlof en heeft hij een oplossing willen aanreiken.

Zo heeft de Raad samen met de RVA de budgettaire impact van die uitbreiding bepaald teneinde er zijn concrete voorstellen in te verankeren.

Ingevolge die berekeningen en gelet op het belang dat hij aan die problematiek hecht, heeft de Raad uitzonderlijk beslist om het overblijvende saldo van het budget dat is vastgelegd in het kader van de welvaartsvastheid 2017-2018 aan te wenden voor de invoering van die maatregel.

De Raad verwijst zich in dat verband naar het advies (NAR nr. 2.073, CRB 2018-0300 DEF) van 29 januari 2018 betreffende de evaluatie van de welvaartsvastheid 2017-2018, dat hij samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven tegelijk met dit advies heeft uitgebracht.

E. Andere doorgevoerde maatregelen en uitvoering van het advies nr. 2.014

De Raad stelt vast dat er de afgelopen jaren verschillende verlofmaatregelen die niet specifiek voor kinderen met een handicap zijn, werden doorgevoerd om de ouders bij hun zorgtaken te ondersteunen.

Ter uitvoering van het interprofessioneel akkoord 2017-2018 van 2 februari 2017 werd in het advies nr. 2.023 van 21 maart 2017 betreffende welvaartsvastheid, voorzien in een verhoging van de uitkeringen toegekend aan alleenstaande werknemers voor de verloven voor zorg aan hun kind. Het advies (NAR nr. 2.073, CRB 2018-0300 DEF) van 29 januari 2018 voorziet in een versterking van die verhoging en op een afstemming van de uitkeringen aan werknemers ouder dan 50 jaar die thematisch verlof nemen voor verzorging op die aan de werknemers jonger dan 50 jaar.

De Raad herinnert bovendien aan zijn advies nr. 2.014 van 20 december 2016 waarin hij zich gunstig heeft uitgesproken over een wetsvoorstel dat voorziet in de invoering van een bijkomende mogelijkheid om de arbeidsprestaties proportioneel te verminderen in het kader van het ouderschapsverlof, naar rato van 1/10 van het voltijds ouderschapsverlof.

De Raad herhaalt dan ook zijn nadrukkelijke vraag opdat alles in het werk wordt gesteld zodat zijn advies nr. 2.014 snel en volledig wordt uitgevoerd.

F. Eindbeschouwingen

1. De Raad heeft een reflectie gehouden om alle dimensies van de handicap van het kind in aanmerking te nemen in het kader van de bestaande verlofstelsels, en moedigt daarnaast de federale regering en de regeringen van de deelentiteiten aan om een gelijkaardig proces aan te vatten in verband met de verschillende noties van handicap die aan bod komen in de regelgevingen, of die nu federaal, gewestelijk of communautair zijn.

Hij pleit overigens voor overleg tussen de deeltentiteiten en het federale niveau om meer duidelijkheid te geven aan de verschillende noties van handicap die gebruikt worden binnen een zelfde bevoegdheidsniveau, alsook tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus, en om zelfs een reflectie te houden over een globalere en harmonieuzere visie op de problematiek rond handicap.

2. De Raad benadrukt dat ook niet uit het oog mag worden verloren dat de regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag wordt overgeheveld naar de deeltentiteiten als gevolg van de zesde staats hervorming, wat eventueel zou kunnen leiden tot een splitsing van de notie “kind met een handicap”, die momenteel is gebaseerd op de federale regelgeving met betrekking tot de kinderbijslag.
3. Tot slot herhaalt de Raad dat het de verantwoordelijkheid van de regering is om collectieve oplossingen aan te reiken voor de tenlasteneming van de zorg voor haar bevolking.

Zoals hij al aangaf in zijn advies nr. 2.048 van 18 juli 2017 betreffende de mantelzorgers, kan hij in dat verband alleen maar betreuren dat de overheid de verantwoordelijkheid verlegt en zich bij elke nieuwe maatschappelijke behoefte het liefst wendt tot individuele oplossingen en dus tot de werkgevers en werknemers.

Hij zet de regering er dan ook toe aan om zich enerzijds bewust te worden van het belang dat de maatschappij vroegtijdig instaat voor de behoeften aan zorg, opvang, leren met het oog op de beperking van de handicap van het kind op lange termijn en een betere integratie in de maatschappij en om anderzijds in de toekomst voor gepaste collectieve oplossingen te zorgen zodat ze echt instaat voor de behoeften van de ouders en hun kinderen met een handicap.
